

Opgave 3 Verslavingen

Ongeveer 20 procent van de volwassenen in Nederland is verslaafd aan roken. Stoppen met roken blijkt lastig te zijn.

Volgens onderzoekers speelt 'identiteit' een belangrijke rol bij het stoppen met roken. Het blijkt moeilijker om te stoppen als iemand zich te veel identificeert met de 'rokersidentiteit'. Een roker zou zichzelf moeten gaan zien als niet-roker om zo zijn zelfbeeld te veranderen.

tekst 5

“Het niet roken moet bij je gaan passen”, vat de onderzoekster samen.
“Maar hoe je daar het best voor kan zorgen, weet ik nog niet. Bij de Anonieme Alcoholisten laten ze mensen vertellen waarom ze zijn begonnen met drinken, en waarom het nu bij ze past om niet te drinken. Dat moeten ze dan vaak herhalen, zodat ze het ook echt anders gaan zien. Een ander idee is om mensen zich een mentaal beeld te laten vormen van zichzelf als niet-roker. Bijvoorbeeld door ze te laten opschrijven wat de overeenkomsten zijn tussen zichzelf en niet-rokers.”

naar: mareonline.nl - niet-rokers stoppen eerder - 2015

Het aanpassen van je zelfbeeld is vanuit de ene theorie over zelfkennis gemakkelijker te begrijpen dan vanuit de andere. Zo zou een aanhanger van de interpretatietheorie zich waarschijnlijk kunnen vinden in het voorbeeld van de Anonieme Alcoholisten in tekst 5.

- 1p 17 Leg uit dat het voorbeeld van de Anonieme Alcoholisten om het zelfbeeld te veranderen, past bij de interpretatietheorie.

Een aanhanger van de deliberatietheorie zal weinig zien in de aanpak in tekst 5. Vanuit de deliberatietheorie komt zelfkennis anders tot stand dan volgens de interpretatietheorie.

- 2p 18 Geef een kritiekpunt van de deliberatietheorie op de interpretatietheorie. Geef vervolgens een voorbeeld van hoe iemand via deliberatie tot zelfkennis komt bij de vraag of hij moet stoppen met roken.

Sommige mensen zijn bang voor de nadelen van stoppen met roken:

tekst 6

Veel mensen zijn aangekomen toen ze stopten met roken, dat maakt je angstig om die stap te nemen. Ook al weet je dat je er op latere leeftijd waarschijnlijk minder goed uit zult zien als je doorgaat met roken. Je hebt zo hard je best gedaan om op gewicht te komen, dat mag niet in de war geschopt worden.

bron: sochicken.nl - stoppen met roken en niet aankomen: 10 tips - 2011

Tekst 6 sluit aan bij de opvatting over persoonlijke identiteit van Paul Ricoeur.

1p **19** Leg dit uit.

Je zou het probleem van de roker die niet-roker wil worden in tekst 6 kunnen opvatten als een identiteitscrisis.

Volgens Marya Schechtman dient zich tijdens zo'n identiteitscrisis het 'karakteriseringsvraagstuk' aan.

Lynne Rudder Baker heeft juist kritiek op Schechtmans opvatting over het karakteriseringsvraagstuk.

1p **20** Beargumenteer met het voorbeeld van de twijfelende roker in tekst 6 of jij het eerder eens bent met Schechtmans opvatting over het karakteriseringsvraagstuk of met Bakers kritiek hierop.

In Europa wordt een antirookbeleid gevoerd met het oog op de volksgezondheid. Sinds 2016 verplichten nieuwe Europese regels sigarettenfabrikanten om gruwelijke afbeeldingen van mogelijke gevolgen van roken op pakjes sigaretten te plaatsen.

Volgens onderzoekers zullen deze afbeeldingen rokers afschrikken en zo het aantal rokers verder terugbrengen.

Nudge-paternalisme is een antwoord op de vraag in hoeverre overheden zich mogen bemoeien met individuele keuzes van burgers.

2p **21** Leg uit wat nudge-paternalisme inhoudt.

Beargumenteer vervolgens met het nudge-paternalisme of jij vindt dat de gruwelijke afbeeldingen op de sigarettenpakjes een beperking zijn van jouw autonomie.

Om te bepalen of je een voor- of tegenstander bent van nudging kan je gebruikmaken van de deugdedethiek of van de gevolgenethiek.

2p **22** Leg uit:

- dat voorstanders van nudge-paternalisme de gevolgenethiek kunnen gebruiken en
- dat tegenstanders van nudge-paternalisme de deugdedethiek kunnen gebruiken om hun standpunt te beargumenteren.

Over het algemeen worden verslavingen gezien als een probleem. Maar volgens socioloog Paul Cohen is een verslaving slechts een sterke emotionele binding. Doorgaans zijn dergelijke bindingen geen probleem. Iedereen heeft ze: je kunt een sterke binding hebben met een ander – een geliefde of een idool – maar ook met een land, muziek of een object. En dus ook met sigaretten, alcohol of een ander verdovend middel. En dan is de sterke binding ineens een probleem en noemen we het 'verslaving'. Cohen zegt daarover het volgende:

tekst 7

Sommige sterke bindingen vinden we volkomen normaal. Zo kende ik een vrouw die al sinds haar zesde wist dat ze balletdanseres wilde worden. Ze heeft geleden, haar vrienden opgegeven, alles omdat ze er zo'n sterke band mee had. Toch was er niemand die haar vertelde dat ze haar leven moest omgooien. Haar binding wordt door onze samenleving niet veroordeeld, want ballet is een vorm van kunst. Maar sommige andere sterke bindingen worden wel veroordeeld. Het verslavingsmodel past in ons huidige beeld van hoe de samenleving eruit hoort te zien: elk individu moet productief zijn en tegelijk zijn wij autonome wezens, als kapiteins op ons eigen schip. Wij bepalen onze eigen koers. Maar ik zeg: wij zijn geen autonome robots met een interne computer die je de juiste (productieve) kant kan opsturen. Wij zijn verbonden wezens wier levens gebaseerd zijn op afhankelijkheden.

naar: decorrespondent.nl - drugsprofessor vindt verslaving flauwekul - 2016

Cohen wijst in tekst 7 de huidige opvatting over 'autonomie' af. In die opvatting speelt de waarde 'productiviteit' een belangrijke rol. Waarden kunnen beschrijvend (descriptief) zijn of voorschrijvend (prescriptief).

2p 23 Leg uit:

- of de waarde 'productiviteit' volgens Cohen descriptief of prescriptief wordt gebruikt in de huidige opvatting over autonomie en
- dat het onderscheid tussen normale en problematische bindingen volgens Cohen een gevolg is van de huidige opvatting over autonomie.

Ook Sartre vindt dat de mens verantwoordelijk is voor zijn eigen keuzes. Maar volgens Sartre is de mens daarbij onvermijdelijk te kwader trouw.

1p 24 Beargumenteer met Cohens voorbeeld van de balletdanseres of jij het eens bent met Sartres opvatting dat een mens onvermijdelijk te kwader trouw is.

Cohen erkent dat sommige mensen hulp zouden moeten krijgen bij de vervelende gevolgen die hun sterke binding met zich mee brengt. Hij gebruikt het voorbeeld van iemand die door coke in de problemen kwam:

tekst 8

“Dan kan je zeggen: als je coke op hebt op je werk, en je reageert daardoor op een stomme manier naar je chef, dan maak je de boel niet beter maar juist slechter. Dus als jij jezelf verdooft voor problemen en ze niet aanpakt, dan is dat niet handig voor de rest van je bestaan. Ze zouden je in dat geval moeten helpen om betere keuzes te maken.”

bron: decorrespondent.nl - drugsprofessor vindt verslaving flauwekul - 2016

Cohen lijkt in tekst 8 iemands bestaan te koppelen aan de keuzes die iemand maakt over zijn eigen emotionele bindingen.

Charles Taylor definieert authenticiteit in termen van keuzes en maakt daarbij een onderscheid tussen sterke en zwakke evaluaties.

- 1p **25** Leg uit dat Cohens opvatting in tekst 8 aansluit bij Taylors authenticiteitsideaal.

Taylors authenticiteitsideaal leidt tot het probleem van oneindige regressie. Dit probleem speelt ook als je ervan uitgaat dat emotioneel sterke bindingen bepalen wie jij bent. Of het nou gaat om een binding met balletdansen, cocaïne, een geliefde of sigaretten.

Harry Frankfurt heeft voor dit probleem een andere oplossing dan Taylor.

- 2p **26** Leg uit wat het verschil is tussen de opvattingen van Taylor en Frankfurt over oneindige regressie bij authenticiteit. Beargumenteer vervolgens met dit verschil of jij vindt dat emotioneel sterke bindingen bepalen wie je bent.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.